

Nr 221

Av herr Hagberg m. fl., angående neutralitetsförsvarets problem och uppgifter, m. m.

Två viktiga nyheter presenteras i årets fjärde huvudtitel: en väsentlig ökning av anslagen till atomvapenforskning och meddelandet att en ny försvarsutredning skall igångsättas.

Ökningen av försvarsutgifterna för det nya budgetåret kommer icke att väsentligt överskrida 100 miljoner, vilket beror på att prisstegringen varit mindre kännbar de senaste åren och att försvarsdepartementet varit återhållsamt gentemot alla krav på icke överenskomna ökningar. Trots detta närmar vi oss nu totala försvarskostnader å 3,5 miljarder kronor. Det är en fyrdubbling på ett årtionde.

Fjärde huvudtiteln återspeglar alltså på intet sätt det förbättrade internationella klimatet, den minskade spänningen, det beslut, som Sverige i höstas biträdde i Förenta Nationerna om allmän avrustning eller att ett möte på högsta nivå bestämts för att behandla denna sak. Den tar följaktligen inte något intryck av det faktum, att vår närmaste stormaktsgranne — Sovjetunionen — för att främja den internationella avrustningens sak ytterligare nedskär sina stridskrafter med 1,2 miljoner man och sedan 1955 alltså reducerat dem med 58 procent.

Särskilt illavarslande måste vi beteckna förslaget om 14 miljoner kronor i anslagsökning till försvarets forskningsanstalt för atomvapenforskning. Av beloppet skall enligt propositionen utnyttjas »5,6 miljoner kronor för forskning för underlag för konstruktion av atomladdningar». Den nu beslutade ordningen innebär att Sverige utan några förseningar själv kan anskaffa atomvapen, därest statsmakterna senare fattar beslut därom.

Det råder enighet i alla läger om att Sverige inte kan föra krig med *vätevapen*. Detta är också uppenbart för ett land med Sveriges begränsade territorium, som skulle kunna göras totalt obeboeligt för levande varelser av ett tiotal lämpligt utplacerade superbomber.

Militärledningens krav på atomvapen gäller alltså relativt svaga atomladdningar — numera konstrueras dock sådana med en effekt, som tio till tjugo gånger överstiger Hiroshimabombens. Militärledningens krav på atomvapen för ett frontkrig bygger alltså på illusionen att den tänkte motståndaren icke skall använda fler eller kraftigare atomvapen än Sverige samt avstå från vätevapen och från hemortsbekämpning. Vi anser detta vara illusionsmakeri och utgår från att om Sverige är utrustat med atomvapen kom-

mer en eventuell fiende att inte bara känna sig oförhindrad att bruka sina ändå starkare vapen, detta kommer t. o. m. att framstå som en militär nödvändighet.

Enligt detta betraktelsesätt kan Sverige alltså inte föra krig med kärnvapen av något slag.

Eftersom hela världen, inklusive de världsmakter, som är i besittning av kärnvapen, anser dem utgöra en dödlig fara, som till varje pris måste avvärjas, mognar situationen för överenskommelser att dels inställa alla experiment med kärnvapen, dels förbjuda deras användning och att förbereda förstöringen av befintliga kärnvapen. Det skulle verkligen betraktas som ett förräderi mot sådana strävanden, därest Sverige nu igångsätter intensifierad forskning för att förbereda beväpningen av sina stridskrafter med atomvapen.

Å andra sidan har vårt land behov av en intensifierad forskning för att utnyttja atomkraften i fredlig tjänst. De möjligheter, som öppnar sig på detta område, är i verklig mening gigantiska. Och det handlar verkligen inte bara om en energikälla av outtömlig kapacitet: atomenergien kan så småningom tas i bruk på nästan alla områden i samhällslivet, inte minst för att förlänga människornas liv och allsidigt förbättra tillvaron. Inga ansträngningar borde vara för stora, när det gäller att befordra en sådan forskning.

Vi anser alltså att den föreslagna ökningen av anslagen till försvarets forskningsanstalt i stället för att inriktas på en militär målforskning bör användas för att forcera användningen av atomenergien i fredlig tjänst.

14 månader efter beslutet om den nu gällande försvarsordningen förordar regeringen en ny försvarsutredning med särskild inriktning på de ekonomiska och besparingsproblemen. Anledningen härtill måste tillskrivas det starka missnöjet över militariseringen och de statsfinansiella svårigheter, som redan några månader efter beslutet var ett erkänt problem. För vår del varnade vi i god tid för de ekonomiska konsekvenserna.

Med hänsyn härtill kan vi bara med tillfredsställelse hälsa regeringsbeskedet om en ny försvarsutredning.

Att försöka nedbriga militärutgifterna och motverka det militära slöseriet har börjat framstå som ett självklart behov för en mycket stor del av det svenska folket. Det kan inte vara rimligt att den militära konjunkturen skall hållas över det andra världskrigets höga nivå och att militärutgifterna skall vara dubbelt så höga som då. 15 år av fred borde även för Sverige ha inbjudit till lättnader i de militära bördorna i stället för en fortsatt stegring. Allt talar dessutom för att de senare årens erfarenheter skapat en gynnsam grundval för en långvarig fredskonjunktur.

Detta möjliggör en stark nedbantning av försvarskostnaderna.

I de förslag som nedan ställes i anslutning till fjärde huvudtiteln har huvudvikten vid besparingar tyvärr i hög grad måst läggas vid övnings- och materielanslag. Vi vill utgå ifrån att det inte under nästkommande budgetår

skall förekomma några större inkallelser för manövrer av det slag, som praktiserats en följd av år. Med denna reservation har vi ingenting att invända mot den beredskapsfullmakt, som regeringen begärt.

Men även vissa organisationsanslag kan krympas redan nu.

Beträffande den signalerade försvarsutredningen vill vi kort erinra om några målsättningar, som vi tidigare försökt aktualisera.

1. Det svenska försvarets målsättning bör vara neutraliteten.
2. Det svenska försvaret bör icke räkna med att använda kärnvapen, eftersom Sverige är ur stånd att föra ett kärnvapenkrig.
3. Med hänsyn till det andra världskrigets erfarenheter och det omöjliga för ett litet land att genomkämpa ett reguljärt krig med konventionella vapen och metoder mot en stormakt måste utbildning och utrustning utformas med tanke på att huvudvikten lägges på det fria kriget, medan de reguljära stridskrafternas uppgift blir neutralitetsförsvaret vid gränserna.
4. De tekniska vapnen måste starkt begränsas, eftersom deras kostnader hindrar en rationell utformning av försvaret samt utnyttjandet av den levande värnkraften.

Till den sistnämnda frågan bör påminnas om att flyget nu är det dyrbaraste vapenslaget liksom det sårbaraste och »omodernaste» med hänsyn till raketvapnens genombrott.

Vi föreslår med hänvisning härtill,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t understryker nödvändigheten av att den signalerade beredningen av försvarsfrågorna, utöver uppgiften att starkt nedpressa kostnaderna och göra slut på det militära slöseriet, skall ta upp frågorna om neutralitetsförsvarets problem och uppgifter, om det svenska försvaret under det fria krigets betingelser — partisankriget, milisprincipen — om en begränsning av flyget till spanings- och neutralitetsvaktuppgifter, samt att utgångspunkten skall vara att Sverige icke räknar med att anskaffa atomvapen.

Stockholm i januari 1960

H. Hagberg

Gustav Johansson

Knut Senander

Helmer Holmberg

Henning Nilsson
